

มหกรรมสุขภาพชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับระบบสุขภาพชุมชน

นพ.ฉัตรชัย สวัสดิ์ไชย
โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี

18 กุมภาพันธ์ 2552
ณ อาคารอิมแพ็ค คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ เมืองทองธานี

บูรณาการระบบสุขภาพชุมชน

๘
กับบริการแพทย์แผนไทย

๑
โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

1. อะไรทำให้เกิดการ “บริการแพทย์แผนไทย” ในโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ

1. นโยบาย

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ขาดดุลย์ทางการเงินของประเทศ

เกิดบริการ แพทย์แผนไทย ใน รพศ.พระปกเกล้า สิ่งจูงใจ และทัศนะ

1. นโยบาย

- โครงสร้าง
- ผู้รับผิดชอบ

ผู้อำนวยการ

ภารกิจด้านอำนวยการ

รพศ.

ด้านนิติภูมิระดับสูง

พัฒนาระบบบริการสุขภาพ

ด้านการพยาบาล

ด้านบริการปฐมภูมิและทุติยภูมิ

กลุ่มงานผู้ป่วยนอก

กลุ่มงานเวชกรรมสังคม

กลุ่มงานสุขศึกษา

กลุ่มงานอาชีพเวชกรรม

ศูนย์เวชศาสตร์ครอบครัว

งานเวชปฏิบัติทั่วไป

งานการแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือก

งานรักษาในชุมชน

งานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

งานบริการสุขภาพชุมชน

เกิดบริการ แพทย์แผนไทย ใน รพศ.พระปกเกล้า สิ่งจูงใจ และทัศนะ

1. นโยบาย

2. “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

- มีคุณค่า ผ่านการทดลอง สังสมมานาน
- ขาดการรวบรวมบันทึก พัฒนานำไปใช้
- มีหลากหลาย และใกล้ชิดสุขภาพ ใกล้ใจชุมชน
- หมอแผนไทย อายุมาก องค์กรความรู้เริ่มหาย

เกิดบริการ แพทย์แผนไทย ใน รพศ.พระปกเกล้า สิ่งจูงใจ และทัศนะ

1. นโยบาย

2. “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

3. ขาดดุลย์ทางการเงินของประเทศ

- แพทย์แผนไทย น้อย / อายุมาก

- ประชากรเพิ่มขึ้น

- สมุนไพร ปลูก เก็บ จากป่า ขาดแคลน

- อุตสาหกรรม สมุนไพร↑

- สั่งซื้อ พ่อค้า - สั่งต่างประเทศ

ระบบ เชื่อมโยงบริการแพทย์แผนไทย

ระดับ รพศ. – รพช. , สอ.

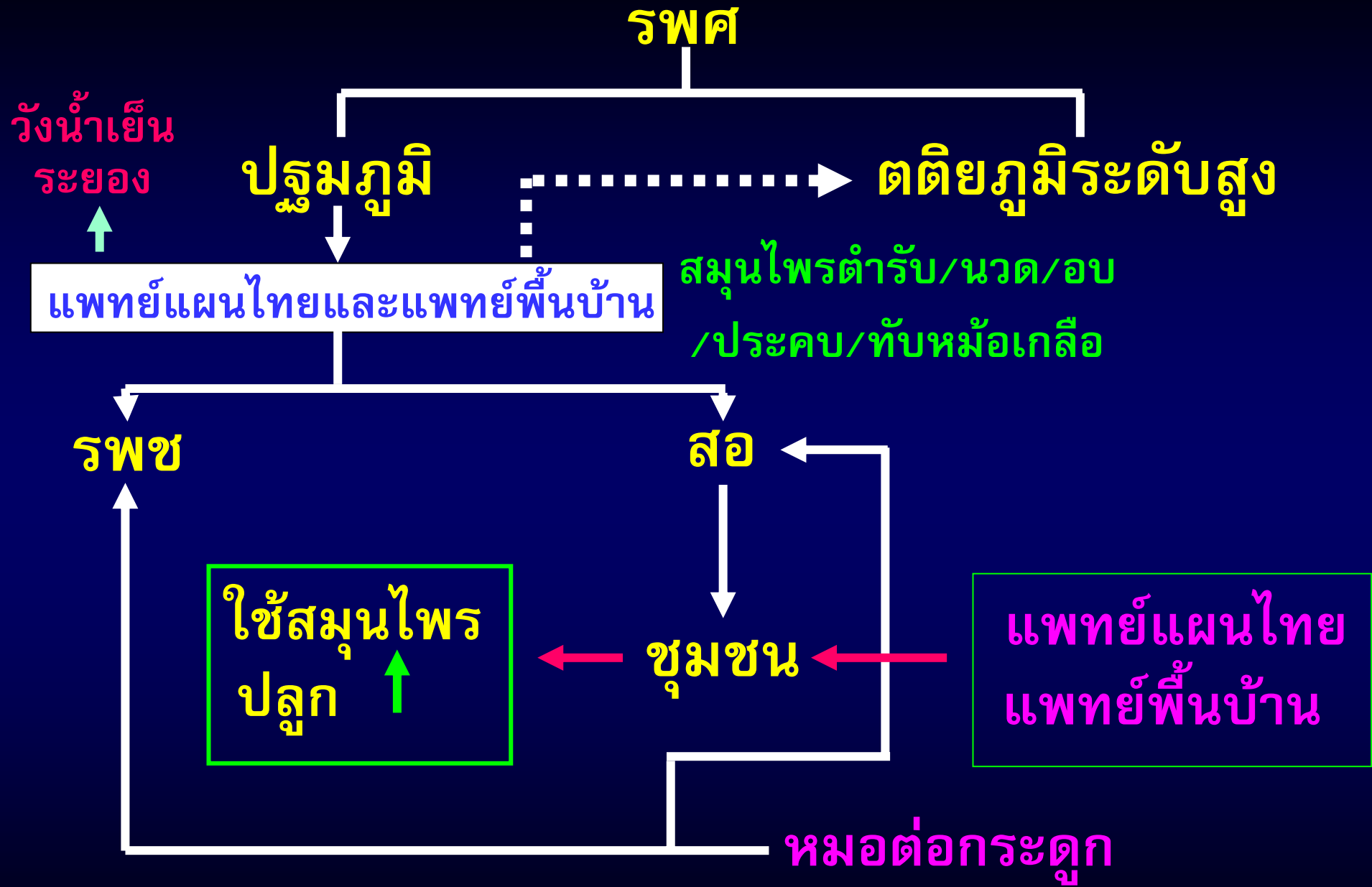

การดูแลสุขภาพชุมชน

แพทย์แผนปัจจุบัน

แพทย์พื้นบ้าน

โรงพยาบาลพระปกเกล้า

755 เตียง

รพศ. ตติยภูมิระดับสูง

- ศูนย์อุบัติเหตุ
- ศูนย์มะเร็ง
- ศูนย์โรคหัวใจ
- EMS / เครื่องช่วย
- เคมีบำบัด
- ผ่าตัด

2. การดำเนินการ

2.1 จัดตั้งศูนย์บริการสุขภาพปฐมภูมิ

2.2 จัดบริการศูนย์แพทย์ชุมชนนอก
โรงพยาบาล (ปฐมภูมิ)

2.3 ประสานจัดตั้งเครือข่าย

2.4 รวบรวมเผยแพร่ความรู้
แพทย์แผนไทย และแพทย์พื้นบ้าน

2.5 เก็บรวบรวมองค์ความรู้แพทย์แผนไทย

2.1 จัดตั้งศูนย์บริการสุขภาพปฐมภูมิ

- คลินิกแพทย์แผนไทย
- นวดไทย อบ ประคบ
- ทับหม้อเกลือ

ศูนย์บริการสุขภาพปทุมภูมิ

อาคารสุขภาพ

ศูนย์สุขภาพชุมชน
(PCU พระปกเกล้า)

ห้ามจอดตลอดแนว

ศูนย์บริการสุขภาพปทุมธานี

แพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือก

ชมรมจริยธรรม

ศูนย์ดูแลผู้ป่วย
ระยะสุดท้าย

คลินิกสหวิชาชีพ

คลินิกแพทย์แผนไทย

ศูนย์รับบริจาคอวัยวะ

คลินิกคลายเครียด

คลินิกนวดไทย

นวดไทยใน รพ.

คลินิกประกันสังคม

คลินิกฝังเข็ม

นวดไทย สสจ. → นอก รพ.

คลินิกเวชปฏิบัติทั่วไป

คลินิกแพทย์ทางเลือก

ประคบ อบสมุนไพร
ทั่วมือเกลือ

คลินิกเวชศาสตร์ครอบครัว

ตักผู้ป่วยใน

แยกจากงานเวชกรรมสังคม

จัดตั้งงานแพทย์แผนไทย

อาศัย ปัจจัย

- 1.1 ผู้บริหาร
- 1.2 ผู้รับผิดชอบ
- 1.3 ทีมงาน
- 1.4 สถานที่
- 1.5 ครุภัณฑ์
- 1.6 งบประมาณ

จัดตั้งงานแพทย์แผนไทย

1. อาศัย ปัจจัย

นโยบาย

การติดตามประเมิน

คะแนน 5 / 25

คะแนน 10 / 25

จัดตั้งงานแพทย์แผนไทย

อาศัย ปัจจัย

1.1 ผู้บริหาร

1.2 ผู้รับผิดชอบ

1.3 ทีมงาน → แพทย์แผนไทย 2 คน

คลินิกแพทย์แผนไทย

ตรวจรักษาโดยแพทย์แผนไทย

ยาตำรับไทย

ตึกผู้ป่วยใน แพทย์แผนไทย

ตรวจรักษาแพทย์แผนไทย ปี 2549 - 2551

ปี	ชาย	หญิง	รวม(ราย)	รวม(ครั้ง)	โรค
2549	84	189	273	524	99
2550	112	238	350	736	88
2551	89	191	280	626	83
รวม				1886	-

ผลการรักษาด้วยแพทย์แผนไทย ใช้สมุนไพรตำรับ

329 ราย

	ชาย		หญิง		รวม	
	ราย	%	ราย	%	ราย	%
01	6	5.77	13	5.78	19	5.78
02	31	29.81	90	40.00	121	36.78
03	2	1.92	10	4.44	12	3.65
04	65	62.50	112	49.78	177	53.80
	104	100.00	225	100.00	329	100.00

01 หาย

03 คงเดิม

02 ดีขึ้น

04 ไม่มา

โรคที่ตรวจรักษาแพทย์แผนไทย ปี 2551

สถิติผลการรักษา

626 ครั้ง 280 ราย

ชาย 89 ราย

หญิง 191 ราย

จำนวนโรคทั้งหมด 83 โรค

ประเมิน 157 ราย

ประเมิน 157 ราย			
หาย	ดีขึ้น	คงเดิม	อื่น ๆ
1	151	0	5

โรคที่ตรวจรักษาแพทย์แผนไทย ปี 2551

ลำดับ	โรค	ครั้ง
1	สะกิดเงิน	33
2	ลมเวียน	31
3	ริดสีดวงลำไส้	28
4	ลมอัมพฤกษ์	28
5	ภูมิแพ้	26
6	ตับอักเสบ	20
7	ไตหย่อน	20
8	เส้นพิการ	17
9	อัมพฤกษ์-อัมพาต	16
10	หนังแข็ง	15

ลำดับ	โรค	ครั้ง
11	ปีกมดลูกหย่อน	15
12	หนังแห้ง	14
13	วัยทอง	13
14	ตับแข็ง	12
15	ลมในเส้นประสาท	12
16	โรคผิวหนัง	11
17	เลือดลมไม่ปกติ	10
18	ระดูขาว	9
19	ความดันสูง	8
20	ริดสีดวงทวาร	7

ป่วย 1 เดือน

รักษา 2 เดือน

ทับข้าง

รักษา 5 เดือน

รักษา 5 เดือน

ป่วย 1 เดือน

รักษา 2 เดือน

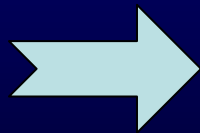
ตັบแข็ง

รักษา 5 เดือน

รักษา 5 เดือน

ผลเลือด

	11 เดือน					
	21 พ.ย. 50	1 26 ธ.ค. 50	3 04 ก.พ. 51	5 21 เม.ย. 51	8 03 ก.ค. 51	11 03 พ.ย. 51
Glucose (N 70-110)	102	113	104	115	111	120
TP (N 6-8.1)	6.2	7.0	7.6	8.3	7.5	7.9
Albumin (N 3.5-5)	2.4	2.5	3.0	3.5	3.6	4.1
Glob (N 2-3.5)	3.8	4.5	4.6	4.8	3.9	3.8
T-BILI (N 0.2-1.1)	2.5	1.9	1.4	1.2	0.7	1.0
D-BILI (N 0.0-0.4)	1.1	0.8	0.6	0.3	0.2	0.2
Indirect Bilirubin (0.2-0.8)	1.4	1.1	0.8	0.9	0.5	0.8
ALP (N 32-250)	123	156	250	198	110	65
SGPT (N 10-40)	18	15	26	20	34	38
SGOT (N 10-42)	50	40	46	29	32	35

สะกิดเงิน 10 ราย

หาย 4 ราย รั้งยา 1 เดือน หยุดยา (ยาตำรับ)

เป็นๆหายๆ 3 ราย (ยาตำรับ + แผนปัจจุบัน)

ไม่คอยได้ผล 3 ราย (โรครุนแรง เรื้อรัง)
(HIV 2 DM 1)

รายการยาสมุนไพรที่นำเข้า บัญชียาโรงพยาบาล

ยาในบัญชียาหลัก

- สมุนไพรเดี่ยว 8 รายการ
- สมุนไพรตำรับ 16 รายการ

ยานอกบัญชียาหลัก

- สมุนไพรเดี่ยว 2 รายการ
- สมุนไพรตำรับ 21 รายการ

* ใช้ได้กับสิทธิบัตร ราชการ บัตรทอง ประกันสังคม ฯลฯ

2.2 จัดบริการศูนย์แพทย์ชุมชน นอกโรงพยาบาล (ปฐมภูมิ)

ขอใช้พื้นที่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเดิม

ศูนย์แพทย์ชุมชนนอก รพ. เขตเทศบาล (CMU)

- โรงเรียนแพทย์แผนไทย
- ศูนย์บริการ เครื่องช่วยสมุนไพรรไทย

2.3 ประสานจัดตั้งเครือข่าย

- ระดับสูง
- ระดับกลาง รพท. รพช. สอ.
- ระดับชุมชน อสม.
 - ชมรมแพทย์พื้นบ้าน
 - ศูนย์การเรียนรู้แพทย์แผนไทย
 - ศูนย์บริการสมุนไพรครบวงจร

การดำเนินงาน

1. บริการผู้ป่วย
2. ศึกษาวิจัย
3. สร้างเครือข่าย
4. เผยแพร่ความรู้

- ระดับสูง
 - มหาวิทยาลัยมหิดล
 - มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 - มหาวิทยาลัยรังสิต
- วิจัยทาง Lab , Clinic
- ตำรับยาพื้นบ้าน

การดำเนินงาน

1. บริการผู้ป่วย
2. ศึกษาวิจัย
3. สร้างเครือข่าย
4. เผยแพร่ความรู้

ระดับกลาง

- เทศบาล
- รพช.
- สถานีอนามัย 14 แห่ง

- สนับสนุนสมุนไพร 9 ตำรับ (จาก 27 ตำรับ บัญชียาหลัก)
- วิจัย - ผลการรักษา - ความพึงพอใจ

การดำเนินการ

1. บริการผู้ป่วย
2. ศึกษาวิจัย
3. สร้างเครือข่าย
4. เผยแพร่ความรู้

ระดับชุมชน

- อสม.

- ชุมชน

- สนับสนุนสมุนไพรรักษา 9 ตำรับ (จาก 27 ตำรับ บัญชียาหลัก)
- วิจัย

- ผลการรักษา

- ความพึงพอใจ

2.3 ประสานจัดตั้งเครือข่าย

- ระดับสูง
- ระดับกลาง รพท. รพช. สอ.
- ระดับชุมชน อสม.
 - ชมรมแพทย์พื้นบ้าน
 - ศูนย์การเรียนรู้แพทย์แผนไทย
 - ศูนย์บริการสมุนไพรครบวงจร

สร้างเครือข่ายลงสู่ชุมชน

สร้างเครือข่ายบริการสุขภาพด้วยแพทย์แผนไทย

- * โรงพยาบาลชุมชน
- * สถานีอนามัย
- * ภาคตะวันออก

สวนสมุนไพรบ้านอ่าง เริ่มปี 2486 144 ไร่
สมุนไพรยืนต้น 600 ชนิด ไม่รวมไม้ล้มลุก

สวนสมุนไพรปลอดสารพิษชุมชน ต.ชากไทย
อ.เขาคิชฌกูฏ จ.จันทบุรี

จดทะเบียน ร้านยาไทย 14 ร้าน

ประชุมเครือข่าย
แพทย์พื้นบ้านครั้งที่ 1
28 ตุลาคม 2551

ประชุมเครือข่าย
แพทย์พื้นบ้านครั้งที่ 2
19 พฤศจิกายน 2551

Bell's palsy

ก่อนรักษา

หลังรักษา

บริการเครือข่าย

โรงพยาบาลชุมชน สถานีอนามัย

บริการเครือข่าย รพช. / สอ.

วัน	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์
สัปดาห์ที่ 1	รพช.1	รพศ.	รพศ.	แหลมสิงห์	โป่งน้ำร้อน
	สอ.1			สอ.2	สอ.3
สัปดาห์ที่ 2	รพช.4	รพศ.	รพศ.	รพช.5	รพช.6
	สอ.4			สอ.5	สอ.6
สัปดาห์ที่ 3	รพช.7	รพศ.	รพศ.	รพช.8	รพช.9
	สอ.7			สอ.8	สอ.9
สัปดาห์ที่ 4	รพช.10	รพศ.	รพศ.	รพช.11	รพช.12
	สอ.10			สอ.11	สอ.12

2 แห่ง

แหลมสิงห์ โป่งน้ำร้อน

- แพทย์แผนไทย ท้องถิ่น ร่วม ในคลินิก
- รพศ. จัดยาไป (เหมือนออกหน่วย)
- รพช. จัดสถานที่
 - ประชาสัมพันธ์
 - หาผู้ป่วยจริง คัดกรอง
- สถานีอนามัย

2.4 การรวบรวมเผยแพร่ความรู้แพทย์แผนไทย

- ตำราสมุนไพรรท้องถิ่น
- โรงเรียนแพทย์แผนไทย
- ฝึกอบรมทางคลินิกแพทย์แผนไทย
- การศึกษาวิจัย

การดำเนินงาน

1. บริการผู้ป่วย	รวบรวมสมุนไพรประจำถิ่น	
2. ศึกษาวิจัย		
3. สร้างเครือข่าย		เดินป่าทุ่ง เขา ชายทะเล
4. เผยแพร่ความรู้		12 ครั้ง

ได้ตำราสมุนไพร 3 แห่ง

1. อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ	34	ชนิด
2. อุทยานแห่งชาติเขาบ่อเตย (ชายทะเล)	16	ชนิด
3. สวนสมุนไพรบ้านอ่างจันทบุรี	104	ชนิด

การดำเนินการ

1. บริการผู้ป่วย
2. ศึกษาวิจัย
3. สร้างเครือข่าย
4. เผยแพร่ความรู้

- สถานที่ศึกษา ฝึกงาน ดูงาน
- นักศึกษา ศึกษาภาคคลินิก

โรงเรียนแพทย์แผนไทย สสจ.จันทบุรี
ประชาชนทั่วไป ไม่จำกัดวุฒิ 15-78 ปี
เรียน สอบใบประกอบโรคศิลป์

สำเร็จปี 2551

เภสัชกรรมไทย (2 ปี)

6 รุ่น (122 คน) สอบได้ 77 คน

เวชกรรมไทย (3 ปี)

2 รุ่น (49 คน) สอบได้ 31 คน

กำลังศึกษา 3 ชั้นปี 96 คน

อบรมความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรในการส่งเสริมและรักษาสุขภาพ และสมาธิบำบัด

อบรม แพทย์ พยาบาล จนท.สอ. แกนนำ อสม.จันทบุรี

ยำสามสหาย

เบญจสัจคสมุนไพรมะเขือ

อบรมความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรในการส่งเสริมและรักษาสุขภาพ และสมาธิบำบัด อสม. สอน ประชาชน

อบรมความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรในการส่งเสริมและรักษาสุขภาพ
และสมาธิบำบัด
จนท.สอ. สอน ประชาชน

อบรมความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรในการส่งเสริมและรักษาสุขภาพ และสมาธิบำบัด ปรับพฤติกรรม สุขภาพข้าราชการ

2.5 เก็บรวบรวมองค์ความรู้แพทย์แผนไทย

และ

วิจัย

การรวบรวมความรู้
แพทย์แผนไทย และแพทย์พื้นบ้าน

เป็นแหล่งฝึกงานนักศึกษาแพทย์แผนตะวันออก แพทย์แผนไทย

ศึกษาเปรียบเทียบผู้ป่วย
ทางแพทย์แผนไทย - แผนปัจจุบัน

1. แพทย์แผนไทย
2. แพทย์แผนปัจจุบัน
3. นักศึกษาแพทย์แผนไทย

บันทึกเสียง ภาพ

รวบรวมเป็นองค์ความรู้

นักศึกษาแพทย์แผนไทย

เรียนรู้ บันทึก องค์ความรู้ ที่บ้านแพทย์แผนไทย

หมอพื้นบ้าน

หมอสหัส

หมอใจ

หมอเหรียญ

แผนพัฒนาการแพทย์แผนไทย ปี 2551-52

งานวิจัย ผู้ป่วยติดเชื้อ HIV

Experimental double blind

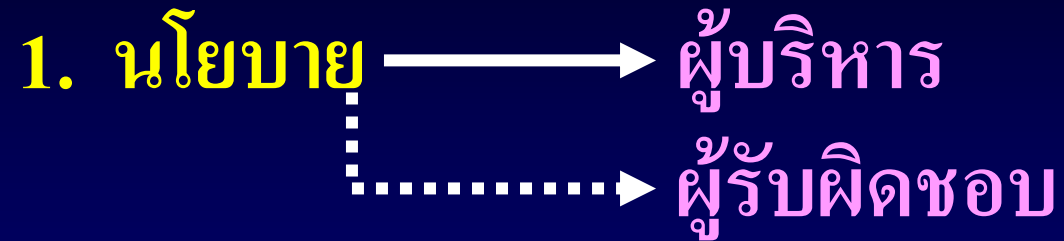
Randomize clinical trial phase II

$CD_4 > 250$ Viral load

แบ่ง 3 กลุ่ม

- ยาสมุนไพรตำรับ 1
- ยาสมุนไพรตำรับ 2
- Placebo

ข้อเสนอแนะ

2. ติดตามประเมินจริงจัง

3. สร้างแรงจูงใจ รางวัล โบนัส

4. สนับสนุนงบประมาณ

ค่ารถ ค่าจัดประชุมวิชาการ

ปัจจัยความสำเร็จ

ผู้บริหาร เข้าใจ เห็นความสำคัญ

ผู้ปฏิบัติงาน สนใจ มีความตั้งใจจริง

ไม่มีปัญหา ที่แก้ไขไม่ได้

ขอขอบคุณ
๑

ยาในบัญชีแห่งชาติ

ลำดับ	ยาในบัญชีแห่งชาติ			
	สมุนไพรเดี่ยว (8)		สมุนไพรตำรับ (11)	
	รหัส	ชื่อยา	รหัส	ชื่อยา
1	1101	*ขมิ้นชัน	2101	1. ยาเขียวหอม
2	1102	ขิง	2102	2. ยาจันทลีลา
3	1103	*ชุมเห็ดเทศ (ชา)	2103	3. ยาประสะมะแว้ง
4	1104	*ฟ้าทะลายโจร	2104	5. ยาประสะไพล
5	1105	**บัวบก	2105	7. ยาธาตุนคร
6	1106	**พญายอ (ทา)	2106	9. ยาหอมนวโกฐ
7	1107	พริก (ทา)	2107	10. ยาเหลืองปิดสมุทร
8	1108	**ไพล (ทา)	2108	11. ยาแก้ไข้ห่าราก
9			2109	(ยาหอมเทพจิตร)
10			2110	(ยาถ่ายดีเกลือฝรั่ง)
11			2111	(ยาประสะกานพลู)

รายการ 1-9 สนับสนุนเครือข่าย รพ.ชช.และ สอ.

*คิขณภูมิ

**อภัยภูเบศร์

() ยังไม่ผลิต

ลำดับ	ยานอกบัญชีแห่งชาติ			
	สมุนไพรวเดี่ยว (2)		สมุนไพรรักษา (22)	
	รหัส	ชื่อยา	รหัส	ชื่อยา
1	1201	*เพชรสังฆาต	2271	**ยาแก้ไอมะขามป้อม
2	1202	*พริกไทย	2231	4. ประสะจันทน์แดง
3			2232	6. ธรณีสันทะฆาต
4			2233	8. ไฟประลัยกัลป์
5			2234	12. ยาธาตุศุนิวาร
6			2201	รหัส 01 ยาพระขรรค์ชัย
7			2202	รหัส 02 ยาแก้กษัย
8			2204	รหัส 04 ยาแก้ลม / ความดันต่ำ
9			2205	รหัส 05 ยาถอนพิษ
10			2206	รหัส 06 ยาแก้ถุงลมโป่งพอง
11			2207	รหัส 07 ยาริดสีดวงลำไส้

รายการ 1-9 สนับสนุนเครือข่าย รพ.ชช.และ สอ.

*คิขณภูมิ

**อภัยภูเบศร์

() ยังไม่ผลิต

ลำดับ	ยานอกบัญชีแห่งชาติ			
	สมุนไพรเดี่ยว (2)		สมุนไพรตำรับ (22)	
	รหัส	ชื่อยา	รหัส	ชื่อยา
12			2209	รหัส 09 ยาแก้ไอน้ำ
13			2210	รหัส 10 ยาแก้มดลูกอักเสบ
14			2211	รหัส 11 ยาแก้โรคเบาหวาน
15			2213	รหัส 13 ยาบำรุงร่างกาย
16			2214	รหัส 14 ยาแก้โรคผิวหนัง
17			2215	รหัส 15 ยาลมละลาย
18			2216	รหัส 16 ยาซางลำไส้
19			2217	รหัส 17 แก้หัด / สุกใส
20			2219	รหัส 19 ยาประสะไพล
21			2220	รหัส 20 ยาแก้อัมพฤกษ์ อัมพาต
22			2230	รหัส 30 ยาตำรับเฉพาะโรค/คน

มหกรรมสุขภาพชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับระบบสุขภาพชุมชน

นพ.ฉัตรชัย สวัสดิ์ไชย

โรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดบุรีรัมย์

18 กุมภาพันธ์ 2552

ณ อาคารอิมแพ็ค คอนเวนชั่น เซ็นเตอร์ เมืองทองธานี

บูรณาการระบบสุขภาพชุมชน

กับบริการแพทย์แผนไทย

โรงพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี

